

Il-Karta tal-Għalliema - Gwida għat-Tmexxija tal-Eżami tal-Fehim mis-Smigh

1. Jitqassmu l-karti bil-mistoqsijiet u l-istudenti jiktbu isimhom, kunjomhom u l-klassi.

L-Istruzzjonijiet għall-Ewwel u t-Tieni Silta:	
1.	▪ L-istudenti jintalbu jifflu l-karta. ▪ L-għalliema jaqraw is-silta u l-istudenti jisimgħu b'attenzjoni u ma jiktbu xejn waqt il-qari.
2.	▪ Waqt li l-għalliema jaqraw għal darba l-eżerċizzji tas-silta, l-istudenti jistgħu jaħdmu t-twegibiet.
3.	▪ L-għalliema jaqraw is-silta għat-tieni darba. ▪ L-għalliema jergħu jaqraw l-eżerċizzji u jagħtu ċans lill-istudenti jaħdmu t-twegibiet kollha.

L-Ewwel Silta

In-Nahal

(5 marki)

Meta jgħidulek “bieżel daqs nahla” ikunu qegħdin jgħaddulek kumpliment minhabba li n-nahal jaħdem hafna. In-nahal jagħmel l-għasel biex jagħtih liż-żgħar tiegħu.

Hu jgħaddi parti kbira minn haġtu jittajjar bejn ix-xehda u l-fjuri biex jiġbor in-nektar. Fix-xehda, grupp iehor ta' nahal jibdel dan in-nektar f'għasel. L-għasel żejjed iżommu għal meta ma jsibx nektar għax ma jkunx hemm fjuri.

L-aktar għasel imsemmi għat-togħma tiegħu f'Malta hu dak tas-sagħtar. Dan jiħduh mill-fjuri tal-pjanti tas-sagħtar. Hafna jhobbu wkoll l-għasel li ġej mis-sigar tal-laring, tal-lumi u frott iehor simili.

Mingħajr in-nahal hafna mill-fjuri ma jipproduċux zerriegħa u jinqerdu. Meta n-nahla tagħtik ix-xewka tagħfashiex u idlek ftit ingwent ta' kontra l-gdim.

Tahriġ A: Aqta' linja taht **Veru** jew **Falz**.

1.	Bhala kumpliment jistgħu jgħidulek li inti biežel daqs nahla.	veru	falz
2.	In-naħal iġib in-nektar minn fuq il-fjuri tas-sagħtar biss.	veru	falz
3.	L-iktar għasel Malti li għandu toġhma tajba hu dak tas-sagħtar.	veru	falz
4.	Mingħajr in-naħal il-fjuri jipproduċu ż-żerriegħa xorta wahda.	veru	falz
5.	Ix-xewka tan-nahla taqlagħha billi tidlek ftit butir.	veru	falz

It-Tieni Silta

Is-Sulfarina

(5 marki)

F'gurnata tal-vaganzi, Kevin u żewġt iħbieb ohra qagħdu fil-kċina jilagħbu u jagħgnu l-ghaġina.

Xtaqu hafna jixegħlu s-sulfarini. Omm Kevin qaltli biex ma jmissux is-sulfarini izda t-tifel ma obdiex. Omm Kevin nizlet tigr minn fuq għax xammet riha ta' hruq. Riedet tkun taf il-verità izda t-tfal ma tkellmux. Għalhekk qaltilhom biex kulhadd jiehu sulfarina ġdida mill-kaxxa li kellha f'idha. Qaltilhom li issa ta' min tkun l-itwal ikun il-giddieb.

Meta kejlithom sabet li ta' Kevin kienet l-iqsar. Kevin kien qabad u qata' biċċa mis-sulfarina li kellu għax beda jibza' li tiegħu se tkun itwal minn tal-ohrajn u b'hekk jinqabad li kien hu!

Tahriġ B: Aghzel it-twegiba t-tajba billi timmarka ✓ fil-kaxxa x-xierqa.

1.	Kevin u l-ħbieb qagħdu jilagħbu		fil-kċina.
			fis-salott.
			fil-kamra tas-sodda.
2.	Meta xammet ir-riha, omm Kevin nizlet minn fuq		bil-mod.
			malajr.
			bil-pass il-pass.
3.	Omm Kevin riedet taf min kien li qabbad		il-forn.
			is-sulfarini.
			il-barbikju.
4.	Is-sulfarina ta' Kevin kienet		l-itwal wahda.
			l-iqsar wahda.
			daqs tal-ohrajn.
5.	Kevin ħaseb li issa ommu se ssir taf li għamel		ħazin.
			tajjeb.
			ħuġġieġa.

TMIEM IL-KARTA

L-EWWEL SENA	IL-MALTI (Il-Fehim mis-Smigh)	IL-HIN: 15-il minuta
---------------------	--------------------------------------	-----------------------------

L-Isem u l-kunjom: _____ **Il-Klassi:** _____

MARKA

Il-Karta tal-Istudenti

Aħdem dan it-taħriġ skont is-siltiet li smajt.

Taħriġ A: Aqta' linja taht **Veru** jew **Falz**.

(5 marki)

1.	Bhala kumpliment jistgħu jgħidulek li inti biežel daqs nahla.	veru	falz
2.	In-naħal iġib in-nektar minn fuq il-fjuri tas-sagħtar biss.	veru	falz
3.	L-iktar għasel Malti li għandu toghma tajba hu dak tas-sagħtar.	veru	falz
4.	Minghajr in-naħal il-fjuri jipproduċu ż-żerriegħa xorta wahda.	veru	falz
5.	Ix-xewka tan-nahla taqlagħha billi tidlek ftit butir.	veru	falz

Taħriġ B: Aghzel it-twegiba t-tajba billi timmarka ✓ fil-kaxxa x-xierqa.

(5 marki)

1.	Kevin u l-hbieb qagħdu jilagħbu	☐	fil-kċina.
		☐	fis-salott.
		☐	fil-kamra tas-sodda.
2.	Meta xammet ir-riħa, omm Kevin nżlet minn fuq	☐	bil-mod.
		☐	malajr.
		☐	bil-pass il-pass.
3.	Omm Kevin riedet taf min kien li qabbad	☐	il-forn.
		☐	is-sulfarini.
		☐	il-barbikju.
4.	Is-sulfarina ta' Kevin kienet	☐	l-itwal wahda.
		☐	l-iqsar wahda.
		☐	daqs tal-ohrajn.
5.	Kevin haseb li issa ommu se ssir taf li għamel	☐	ħazin.
		☐	tajjeb.
		☐	ħuġġieġa.

Tmiem il-Karta

ID-DIRETTORAT GHAL KWALITÀ U STANDARDS FL-EDUKAZZJONI
 Id-Dipartiment tal-Kurrikulu u t-Tagħlim Elettroniku
 It-Taqsima tal-Assessjar Edukattiv
L-Eżamijiet Annwali għall-Iskejjel Sekondarji 2013

IL-MALTI
 5 – 6

L-EWWEL SENA

IL-MALTI (Il-Qari u l-Kitba)

IL-HIN: Saghtejn

L-Isem u l-kunjom: _____

Il-Klassi: _____

Għall-istudent/a:

1. Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub/a.
2. Ortografija, punteġġjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jghinuk biex tikseb riżultati aħjar.

Għall-ghalliema:

IL-MARKI	It-Tahdit	10	
	Is-Smigh	10	
	Il-Qari u l-Kitba	80	
	IT-TOTAL	100	

Kummenti:

IS-SILTA TAL-FEHIM MILL-QARI

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

Xita ta' Tigieġ

Cassie Bernard, tfajla Amerikana ta' tlettax-il sena, kienet qieghda titghallem tirkeb iż-żiemel. Darba, waqt waħda minn dawn il-lezzjonijiet, sehhet grajja stramba. **(par. 1)**

Cassie harget iż-żiemel mill-istalla u bla telf ta' zmien bdiet il-lezzjoni tagħha. Lanqas laħqu għaddew għaxar minuti li mis-sema ma taqax biċċa tigieġa nejja li tinzel b'sabta fuq ras Cassie. Mad-daqqa wiċċha sar **isfar mewt**, intilfet minn sensiha u waqgħet minn fuq iż-żiemel. **(par. 2)**

Minn fejn **setgħet** waqgħet dik il-biċċa tigieġa? Wara sħarriġ fit-tul, il-pulizija skopriet li dik ma kinitx l-unika biċċa tigieġa nejja li kienet waqgħet fl-inħawi. Bħalha kien hemm oħrajn. **(par. 3)**

Lil Cassie Alla helishielha. Imma hadd ma seta' jifhem minn fejn kienu qed jaqgħu dawn il-biċċiet. Kellhom jgħaddu diversi granet qabel ma l-esperti hargu bi spjegazzjoni. **(par. 4)**

Wiehed mill-investigaturi skopra li ffit 'il bogħod minn dan ir-raħal kien hemm post fejn jitrabbew it-tigieġ. Dawn kienu jinqatlu sabiex jinbieghu. Gawwi kbir kien jinzel u jisraq biċċiet kbar ta' tigieġ imqatta' u jtir bihom. **(par. 5)**

Aktarx li xi gawwi **zaqqieq** seraq biċċiet kbar wisq għalih. Mat-triq dan il-gawwi għejja u reħa l-biċċa tigieġa li kien qed iġorr. Waħda minn dawn il-biċċiet nizlet fuq ras Cassie u kważi qatlitha. **(par. 6)**

Bla mistenni Cassie setgħet **baqgħet sejra għand Alla!** **(par. 7)**

Addattament mis-sit **WEIRD NEWS** *Raw Chicken Rains Down From The Sky*

Taqsim A. Il-Fehim mill-Qari

Wieġeb il-mistoqsijiet skont is-silta li qrajt.

1. Aqta' linja taht **Veru** jew **Falz**:

a.	It-tfajla għandha tlett-tax-il sena.	veru	falz
b.	Il-pulizija bdiet tistharreg il-każ tat-tigieġ.	veru	falz

(marka l-wahda)

2. X'għamlet Cassie wara li ħarġet iż-żiemel mill-istalla? (par. 2)

_____ (marka)

3. Xi kemm għadda hin minn meta Cassie bdiet il-lezzjoni sa ma laqtitha biċċa tigieġa? (par. 2)

_____ (marka)

4. X'garalha t-tfajla wara li ntlagt mit-tigieġa? (par. 2)

_____ (marka)

5. Imla l-vojt bil-kliem li jagħmel sens, skont is-silta:

Il-_____ tigieġa li laqtet lil Cassie kienet _____. Hadd ma seta' _____ minn fejn beda jaqa' dat-tigieġ. L-esperti damu xi _____ sakemm ħarġu bi spjegazzjoni.

(marka l-wahda)

6. Fisser l-espressjonijiet b'linja taħthom f'dawn is-sentenzi meħudin mis-silta:

a. "Mad-daqqa wiċċha sar **isfar mewt**, intilfet minn sensiha u waqgħet minn fuq iż-żiemel." (par. 2)

_____ (marka)

b. "Cassie setgħet **baqgħet sejra għand Alla!**" (par. 7)

_____ (marka)

7. Fisser il-kelma "**zaqqieq**" (par. 6): _____ (marka)

8. Għaliex kien hemm ħafna gawwi fl-inħawi?

_____ (2 marki)

Taqsim B. Il-Grammatika

1.	Aghzel l- artiklu x-xieraq.	(It- / T- / Il-) tfajla kien jisimha Cassie.
2.	Aghzel il- particella t-tajba.	Il-pulizija damu għaddejjin (bl- / bis- / b') istharriġ.
3.	Imla l-vojt b' nom mill-għerq d-q-q .	Bid-_____ li hadet Cassie stordiet.
4.	Aghzi l- għerq tan- nom tas-sentenza.	Saret serqa tigieġ. L-għerq ta' serqa huwa _____.
5.	Aghzel l- imperattiv (kmand) plural ta' xtara .	It-tabella tar-razzett tgħid: "Idhlu u _____ l-aqwa tigieġ."
6.	Imla l-vojt b'verb fil- futur minn zamm .	L-awtoritajiet se _____ l-gawwi milli jisraq aktar tigieġ.
7.	Aghzi l-verb fil- perfett (passat) mill-għerq s-i-b .	L-investigaturi damu biex _____ x'kien ġara.
8.	Aghzel il-verb fl- imperfett (prezent) it-tajeb.	Fir-razzett (jrabbu / irabbu / rabbu) t-tigieġ.
9.	Aqta' linja taht in- nom propju .	Cassie kellha tlettax-il sena.
10.	Aqta' linja taht in- nom astratt .	Il-biza' ħakem lin-nies tar-rahal ta' Cassie.

(marka l-wahda)

Taqsimat Ċ. Il-Letteratura

Ċi. Il-Poeżija (Nadriet 1 ta' Tarċisju Zarb)

(10)

1. Din hija silta mill-poeżija **Tifhira lil Malta ta' Ġan Anton Vassallo**.

U xi nghid mill-ghasel tieghek,
liema bniedem ma jfahhrux?
Jekk iduru d-dinja kollha
ohla minnu ma jsibux.

a. Mis-silta, aqta' linja taht **ŻEWĠ** kelmiet li jirrimaw.

b. Fis-silta, l-istrofa li tidher ghandha (**tlit versi / erba' versi / hames versi**).

ċ. Fis-silta l-kelma "**ohla**" tfisser li l-ghasel huwa (**aktar helu / aktar gholi / aktar mahlul**).

(marka l-wahda)

2. Aghzel it-twegiba t-tajba billi timmarka ✓ fil-kaxxa x-xierqa:

a.	Fil-poeżija Lil Ommi , il-poeta juża sikwit il-kelma		raggadni.
			fissidni.
			benninni.
b.	Fil-poeżija San Frangisk u l-Gamem , il-qaddis jiltaqa' ma'		kaċċatur.
			patri.
			tfajjel.
ċ.	Fil-poeżija Il-Bikja tal-Buskett , il-poeta jisma' l-kliem minn fomm harruba		xiha.
			zagħżuġha.
			mejta.
d.	Fil-poeżija Ritratt ta' Toninu man-Nanna , il-poeta jqabbel lit-tfajjel ma'		xitla u warda.
			shaba u qasba.
			qalziet u sidrija.

(marka l-wahda)

3. Aqta' linja taht **WAHDA** mill-poeżiji t'hawn taht u ikteb fuq kif u għaliex laqtitek.

distanza – Tarċisju Zarb, **Il-Herza** – Marjanu Vella, **Tristis Est Anima Mea** – Rużar Briffa, **Dik Mewġa!** – Anastasju Cuschieri, **Xmara Hamra**, **Bruka Xiha** – Victor Fenech, **Rahal Twelidi** – Karmenu Vassallo, **Il-Kebbies Tal-Fanali** – Anton Buttigieg, **Xita** – Mary Meylak.

F'din il-poeżija laqatni hafna _____

(3 marki)

Ċii. In-Novelli (Stejjer tal-Linka ta' Tarċisju Zarb)

(ki)

1. Aqta' linja taht **Veru** jew **Falz**:

a. i.	Fl-istorja Tarċisinu , it-tifel kien distratt.	veru	falz
ii.	F'din l-istorja Tarċisinu jintilef fid-dar.	veru	falz
b. i.	Fl-istorja Jason Grima , it-tifel kien sinjur.	veru	falz
ii.	F'din l-istorja Jason bravu hafna fil-Ġeografija u t-Teknoloġija.	veru	falz

(marka l-wahda)

2. Aghzel it-twegiba t-tajba billi timmarka ✓ fil-kaxxa x-xierqa:

a.	F' L-Istorja ta' Jo , it-tfajla ssib diffikultà biex		taqra.
			torqod.
			tigri.
b.	Fl-istorja Il-Kokka u l-Werżieq il-kokka ssib diffikultà biex		ittir.
			torqod.
			tghanni.
ċ.	Fl-istorja L-Ahhar Merill tad-Dinja l-awtur jikteb fuq merill li kien		qed jgħanni għanja.
			il-hin kollu jtir qalb is-shab.
			mejjet bil-ghatx.

(marka l-wahda)

3. Aghzel **WAHDA** minn dawn l-istejjer u iktib paragrafu ta' mhux iktar minn **30 kelma** dwarha.

Jason Grima JEW L-Istorja ta' Jo JEW Il-Kokka u l-Werżieq

(3 marki)

Ċiii. Ir-Rumanz (Zito Zandarell ta' Carmel G. Cauchi)

(ki)

1. Pogġi wara xulxin skont l-ordni tal-istorja. L-ewwel waħda lesta.

Zito qabeż fuq il-bejt u salva ħajjet it-tifel.	
Omm it-tifel, Christine, rat lil Zito jsalva lil binha.	
Għodwa waħda Zito tela' fuq il-bejt.	1
L-ġhada Salvina xandret mar-raħal kollu x'għamel Zito.	
Zito ra lit-tifel ta' Christine fil-periklu li jaqa' għal isfel.	
Zito ressaq xi mkien iehor il-hawt li fuqu kien tela' t-tifel.	

(marka l-waħda)

2. Aqta' linja taht **Veru** jew **Falz**.

a.	Stefan, Melissa u Spikey ltaqgħu l-ewwel darba ma' Zito fil-ġnien ta' Sant' Anton.	veru	falz
b.	Zito ġġieled ma' Hector minhabba ċ-ċajta goffa li dan tal-aħħar kien għamel bil-kanarin ta' Lorella.	veru	falz
ċ.	Katya tilfet id-dawl t'għajnejha bid-daqqa li ħadet mingħand missierha meta waqa' mis-sellum.	veru	falz
d.	Lil Zito għamlulu passaport falz Ingliż biex jaħbu l-identità tiegħu.	veru	falz
e.	Rocky Rospo u Saborra qaflu lil Zito fil-mithna ta' Sidor.	veru	falz

(marka l-waħda)

Taqsim D. Il-Kitba

(26 mark)

Di. Il-kitba funzjonali

(6 marki)

Ikteb **ittra elettronika** ta' **madwar 40 kelma** lill-kumpanija tal-mowbajls MOTIA 410 u itlobha informazzjoni dwar xi prodott li rajt reklam tiegħu fuq it-televisin. Ikteb is-sugġett u kompli l-ittra elettronika. Fuq il-lemin tal-karta għandek kolonna b'xi għajnuniet li tista' tuzahom.

Lil:	info_motia_410@poste.mt	Għajnuniet
Minghand:	cassar_2000@warda.mt	
Is-Sugġett:	_____	

Sinjur/a,

Għadni kif rajt reklam fuq it-televisin tal-mowbajl il-ġdid li l-kumpanija tiegħek għadha kemm harget fis-suq. Qed niktiblek din l-ittra biex jekk jogħġbok tibgħatli aktar informazzjoni fuq il-mowbajl.

Filwaqt li nirringrazzjak tal-għajnuna tiegħek, inselli għalik.

Dejjem tiegħek,
J. Cassar

Tista' tistaqsi dwar:

- ☞ x'fih speċjali dan il-mowbajl
- ☞ x'kuluri hemm
- ☞ kemm jiswa
- ☞ minn fejn tista' tixtrih

Dii. Il-Komponent

Aghzel **WIEHED** mit-titli li jolqtok u iktib komponent ta' madwar **100 kelma** fuq pprovduti. Taht kull titlu ghandek xi ghajnuniet li tista' tuzahom.

1.	Vaganza li nibqa' niftakar. <i>Meta mort? Ma' min mort? Fejn mort? Iddeskrivi kif kienet il-vaganza.</i>
2.	Kien il-Hadd waranofsinhar. Hriġt mixja ma' shabi tač-Ċentru meta ... Komplli din l-istorja. <i>Fejn kontu sejrjn? X'rajtu u xi smajtu? Xi ġralkom fit-triq? Kif spičcat l-istorja?</i>
3.	X'nixtieq insir la nikber. <i>Liema xogħol tixtieq taqbad? Ghaliex tixtiequ dan ix-xogħol? Kif qed tipprepara lilek innifsek għalih? X'taralu sabiħ u ikrah dan ix-xogħol?</i>

Spazju biex tagħmel il-pjan tal-kitba tiegħek. (Ma jinghatawx marki għall-pjan.)

